№ 217 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1914
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 217

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ՍՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են հետևեալ տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տէլէֆոն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21.
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 3 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրամանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամակագրոշմ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. նշուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՄԱՀԸ

Հեռագիրը յայտնում է, որ Ռումինիայի թագաւոր Կարլ Հոհենցոլլերնը յանկարծամահ է եղել։

Կարլ թագաւորի անակնկալ մահը թէև գալիս է ազատելու Ռումինիան մի շատ ծանր ճգնաժամից, բայց միևնոյն ժամանակ ստեղծում է նրա համար և անակնկալների մի նոր ընթացք։

Ներկայ համաեւրոպական պատերազմի ժամանակ Ռումինիան իր բռնած դիրքով ներկայացնում էր մի տարօրինակ հակապատկեր։ Կարլ թագաւորը իր մինիստր-նախագահ Բրատիանոյի հետ ձգտում էր օգնել Աւստրիային, որի դաշնակիցը և հլու հպատակ աջակիցն էր եղել երկար ժամանակ ռումինական կառավարութիւնը, իսկ ռումին ժողովուրդը իր համակրութիւններով, ձգտումներով միանգամայն հակառակ էր Աւստրիային և գտնում էր, որ հասել է յարմար րոպէն իրագործելու ազգային տենչանքը՝ խլելու Աւստրիայից Տրանսիլվանիան։

Եւ ահա ստեղծվել էր մի խուլ պայքար արքունիքի և ժողովրդի միջև, այդ պայքարը սաստկացել էր մինչ այն աստիճան, որ ուղղակի առաջարկվում էր Կարլ թագաւորին հրաժարվել գահից։ Հակաաւստրիական ցոյցերը և ձգտումները օրէ-օր սաստկանում էին և հաւանական է, որ երկրի մէջ ծագէր յեղափոխութիւն և նոյն իսկ գինասպակն յեղաշրջումն, եթէ թագաւորը և նրա կառավարութիւնը յամառէին իրանց աւստրիասէր քաղաքականութեան մէջ։

Եւ ահա այդպիսի մի ճգնաժամային րոպէում մեռնում է Կարլ թագաւորը։

Մահը լուծում է մի մեծ կնճիռ։

Ռումինիայի գահը անցնում է թագաժառանգ Ֆերդինանդին, որի բռնած դիրքից է կախված՝ թէ արդեօք Ռումինիան հանդէս կը գա՞ իբրև ակտիվ գործող ներկայ համաեւրոպական պատերազմում, թէ շարունակելով իր հօր քաղաքականութիւնը, որ երկրի և ազգի շահերի դէմ է, աւելի ևս կարագացնէ յեղափոխութեան բռնկումը։

Բալկանեան պատերազմների ժամանակ Կարլ թագաւորը մեծ ժողովրդականութիւն ձեռք բերեց, որովհետև նա կարողացաւ առանց մի կաթիլ արիւն թափել տալու իր զօրքին՝ հողային նուաճումներ անել և բարձրացնել Ռումինիայի քաղաքական դիրքը Բուխարէստում կնքված դաշնագրով։ Այդ ժողովրդականութիւնը նա կորցրեց ներկայ համաեւրոպական պատերազմի ժամանակ, երբ որոշ հակումն ցոյց տուեց դէպի Աւստրիան, մինչ ազգի շահերը պահանջում էին հակումն դէպի երրեակ համաձայնութեան կողմը։

Եւ ահա, կրկնում ենք, անակնկալ մահը գալիս է վերջ տալու այն բարդութեան և ընդհարման, որ արդէն ստեղծվում էր Ռումինիայի գահի և ժողովրդի միջև։

Հ. Առաքելեան

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆ

(Յանուն կառավարիչ սենատի)

Պատերազմի ժամանակի հանգամանքներն ի նկատի ունենալով, Մենք բարձր համարեցինք, անկախ՝ գործող օրէնքների սահմանափակումներից՝ օտարահպատակների անշարժ կայք ձեռք բերելու վերաբերմամբ, նաև նրանցից օգտվելու և նրանց կառավարելու նրկատմամբ, պետական հիմնական օրէնքների 87-րդ յօդուածի կարգով որոշել։ 1) արգելվում է, մինչև ցնոր կարգադրութիւն, ամէն տեսակ ակտեր կատարել այն պետութիւնների հպատակների վերաբերմամբ, որոնք գտնվում են պատերազմի մէջ Ռուսաստանի հետ, ակտեր, որոնք վերաբերում են սեփականութիւնը ուրիշին յանձնելուն, երաշխաւորութիւններին, անշարժ կայքերը տրելուն և օգտվելուն և ընդհանրապէս սեփականութեան իրաւունքներին, որոնք բղխում են կապիների կամ վարձի պայմանագրերից, նոյնպէս յիշեալ անձանց այդ կայքերի հրապարակական աճուրդին մասնակցելուն։ Այս օրինքը չի տարածվում ժամանակաւորապէս ապրելու և օգտվելու համար տներ կամ բնակարաններ վարձելու վրա։ 2) Արգելվում է I յօդուածում յիշատակված անձանց, մինչև ցնոր կարգադրութիւն, կառավարել անշարժ կայքերը, որպէս հաւատարմատար և որպէս կարգադրող կառավարիչ։ 3) Ակտեր կատարելու դէպքում կամ դատական և այլ հաստատութիւնների որոշումների հետևանքով, որ կը խախտեն այս որոշումները, փոխվում է 830-դ յօդուածի յաւելուած յօդուածների 7-դ և 8-դ յօդուածներ կարգը, որ վերաբերում է կայքերին, և հրատարակված է 1899 թ-ին։ 4) Ներկայ հրամանի 1-ին 2 3-րդ յօդուածներում ասված որոշումների գործադրութեան սկիզբը. վերաբերում է 1914 թ. օգոստոսի 1-ին։

Կառավարիչ սենատը չի յապաղի կատարել հարկ եղած կարգադրութիւնը։

Իսկականի վրա նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով ստորագրված է՝

«ՆԻԿՕԼԱԵ»

Գերագոյն Զօրահրամանատարի վրանում, 22 սեպտ. 1914 թ.։

Ճշդեց՝ մինիստրների խորհրդի նախագահ ստատս-սեկրետար Գօրեմիկին։ (Հ. Գ.)

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
28 սեպտեմբերի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Արևելեան-պրուսական զօրաբանակի հրամանատար գեն. Գինդենբուրգի տեղ նշանակված է գեներալ Շուբէրը՝ 64 տարեկան։ Տեղեկութիւններ կան, որ մեծ թիւով աւստրիական զօրքեր ուղարկված են Արևմտեան Գալիցիայի ուղղութեամբ։ Աւստրո-Ունգարիայի բոլոր խոշոր քաղաքներում, մշտական զօրքերի թուլանալու պատճառով, կազմակերպված են միլիցիաներ։

Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից. «Սեպտ. 26-ին արևելա-պրուսական զօրաճակատում կռիւները շարունակվում էին նախկին յամառութեամբ։ Լիկի մօտից նահանջող գերմանական զօրքերը յօդս են ցնդեցնում կամաւորականները Իվանգօրոդի և Սանդոմիրի միջև գտնված շրջանում։ Մի քանի կէտերում տեղի է ունենում թնդանօթաձգութիւն հակառակորդի դէմ, որ մօտեցել է Վիսլային»։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՈ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
27—28 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ.—Պաշտօնական հաղորդագրութիւնը յայտնում է. «Պատերազմական գործողութիւնների բեմում ոչինչ նոր բան տեղի չունեցաւ, բացի Ռուա շրջանից, ուր վերջին 2 օրում գերվել են 1600 գերմանացի»։

Առաւօտը գերմանական մի աէրոպլան փորձեց թռիչք կատարել Պարիզի վրա, բայց 4 ֆրանսիացի օդաչուներ ընկան նրա ետևից և գերմանական աէրոպլանը թռաւ դէպի արևելք։

ԼՕՆԴՕՆ.—Ամստէրդամից տեղեկացնում են, որ Անտվերպէնի ամրակոծութիւնը շարունակվեց ամբողջ գիշեր։ Առաւօտեան դէմ գերմանական արտիլերական կրակը մասամբ թուլացաւ, բայց յետոյ նորից սաստկացաւ։ Գիշերը ամբողջ երկինքը կասես այրվում էր Անտվերպէնի հրդեհի ցոլքից։ 500,000-ից աւելի բելգիացի եկել են Հոլլանդիա։ Բելգիացիների գլխաւոր բանակը Անտվերպէնից փոխադրված է հարևան Սէլզէտ գիւղը Հոլլանդական սահմանում։ Թագաւորը շարունակում է ղեկավարել ռազմի գործողութիւնները։ Թագուհու օրօրոցը գտնվելը յայտնի չէ. շատ կարելի է, որ նա մեկնել է Օստենդէ։ Անտվերպէնը շարունակում է դիմադրել։

ՊԱՐԻԶ.—Բէյմսից հաղորդում են «Տան» լրագրին, որ գերմանացիք վերսկսեցին քաղաքի ռմբակոծութիւնը։ Սպանվեցին մի քանի անցորդներ։ Գերմանացիք ըստ երևոյթին յոյս ունէին ռումբ նետել իր շքախմբով անցնող նախագահ Պուանկարէի վրա։

ԼՕՆԴՕՆ.—Բրիտանական ծովակալութեան տեղեկութիւնների համաձայն, անգլիացի զինուորական օդաչուներ Սպենսէր Գրէյը լեյտենանտներ Մարիսի և Սայիսի հետ միասին իշխանութեան թոյլատրութեամբ ռումբեր նետեցին Դիւսէլդորֆի դիրիժաբլների սրահի վրա։ Թէև աէրոպլանը փչացաւ, բայց երեքն էլ կենդանի մնացին։ Այդ յարձակումը աչքի ընկնող է, որովհետև օդաչուներն անցան թշնամու երկրից 100 մղոն, միւս կողմից խափանվեց գերմանացիների սպասվող յարձակումը։

ՊԱՐԻԶ. — Պաշտօնական հաղորդագրութիւն. «Ճակատամարտը շարունակվում է բաւարար դրութեամբ։ Թշնամու բոլոր կատաղի յարձակումները հետ են մղված։ Զախ զօրաթևում մի քանի տեղ, Լա-Բասէի, Արմանտիէրի և Կասէլի միջև հեծելազօրի կռիւները կրում էին անկանոն բնոյթ տեղի պայմանների պատճառով։ Ուղիից դէպի հիւսիս մենք ունեցանք զգալի աջողութիւն»։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Գերմանական բոլոր յարձակումները սեպտ. 25-ին և 26-ին ֆրանս-անգլիական զօրքի ձախ զօրաճակատի դէմ աջողութեամբ վանվել են։ Մնացած զօրաճակատում մի շարք առանձին կռիւները էական փոփոխութիւններ չեն մացրել կուսակցների դրութեան մէջ։

ԱՆՏՎԵՐՊԷՆԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
28 սեպտեմբերի

ԿՈՊԵՆՀԱԳԷՆ.— Գերմանական գլխաւոր բանակը տեղեկացնում է, որ սեպտ. 26-ի առաւօտը անձնատուր եղան Անտվերպէնի ամրութիւններից մի քանիսը ներսի կողմից։ Սեպտ. 26-ի կէսօրից յետոյ քաղաքը գրաւեցին գերման զօրքերը։ Զօրահրամանատարը, նաև ամբողջ բերդապահ զօրքը հեռացան բերդերի շրջանից։ Միայն բերդերից մի քանիսը գտնվում են բելգիացիների ձեռքում, սակայն այդ հանգամանքը չէ կարող խանգարել Անտվերպէնի վերջնական գրաւման, գերման զօրքերի ձեռքով։

ՊԱՐԻԶ.—Այստեղ տեղեկութիւն ստացվեց, որ Անտվերպէնը սեպտ. 26-ին վերցված է։ բայց յայտնի չէ—ինչպիսի հանգամանքներում։

ԼՕՆԴՕՆ.—«Դէյլի Քրոնիկլը» յայտնում է, որ սեպտ. 26-ի կէս գիշերին գերմանացիք մտան Անտվերպէն։ Ազգաբնակութիւնը հանգիստ է։ Նրանք, որոնք կամեցան հեռանալ քաղաքից, մեկնեցին մինչև ռմբակոծութիւնը։

Մամուլի բիւրօն պաշտօնապէս տեղեկացնում է, որ սեպտ. 26-ին բելգիական զօրքերը հեռացան Անտվերպէնից։

Լրագիրների տեղեկութիւնների համաձայն, Անտվերպէնի սկսված ռմբակոծութիւնից յետոյ, չորեքշաբթի օրը, սկսեցին ռումբերը ընկել քաղաքի մէջ։ Շէնքերը սկսեցին այրվել։ Բնակիչները հոծ խմբերով սկսեցին փախչել։ Ազգաբնակութեան մէջ սկսվեց իրարանցում ու սարսափ, որ սաստկացաւ մանաւանդ այն ժամանակ, երբ «Ցէպպէլինից» նետվող ռումբերը ընկնում էին նաւթապահեստների վրա։ Վառվող նաւթը սկսեց հոսել գետի ափով, որից գետափի մօտ կանգնած նաւերը սկսեցին հեռանալ, որի պատճառով էլ հազարաւոր փախստականներ մնացին Շելդայի բելգիական ափում։ Վերջին շոգենաւերը բառիս բուն նշանակութեամբ լեփ լեցուն էին փախստականներով։ Թղթակիցը նկարագրում է սրտամորմոք տեսարաններ. ընտանիքները բաժանվում էին իրարից, երեխաներն ու կանայք հեկեկում էին... Տանջված փախստականները լցրել են Հոլլանդիայի բոլոր ճանապարհները։ Բելգիացիներով լի նաւերը շարունակ գալիս են Լոնդոն Օստենդէի վրայով։ Լոնդոնի նպաստամատոյց յանձնաժողովները մեծ ջանքեր են գործ դնում, որպէսզի ապաստան ու ուտելիք հայցնեն վռնտված բելգիացիներին։ Ամէն մի գնացքի հանդիպում են յանձնաժողովի ներկայացուցիչները և թարգմանները։ Լոնդոնի ազգաբնակութիւնը ամէն հնար եղածը անում է փախստականներին օգնելու համար. ստացվում են առատ նուիրաբերութիւններ, բայց և այնպէս զգացվում է խոշոր գումարների անհրաժեշտութիւն։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
28 սեպտեմբերի

ՑԷՏԻՆԻԷ.—Զերնօգորական «Պրէսս-Բիւրօն» հաղորդում է, որ Կալինովիկայի մօտ Զերնօգորցիք մասնակցեցին ամենամեծ ճակատամարտի, որ երբևէ եղել է պատերազմի սկզբից։ Աւստրիացիք, որոնք փորձեցին ճեղքել Զերնօգորցիների ռազմաձիգը, ցիրուցան եղան և չարդվեցին, չը կարողացան նոյնիսկ ապաստանել Սարաէվոյում և հարկադրված էին նահանջել դէպի Կալինովիկա, կորցնելով 2000 մարդ։ Զերնօգորցիք ձեռք ձգեցին պատերազմական հարուստ աւար։

Աւստրիական 10,000 զինուորից բաղկացած մի գունդ փորձեց ներս մտնել Գաջէօյի կողմից դէպի Կալինովիկա, որպէսզի ճանապարհ բանայ իրան դէպի Սարաէվո, սակայն Զերնօգորցիների աչ զօրաթևի կրկնակի յարձակումներից յետոյ՝ աւստրիացիք նահանջեցին, տալով խոշոր կորուստներ և թողնելով իրանց գրաւած դիրքերը։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
27 սեպտեմբերի

ՊԱՐԻԶ.—Տուլօնից տեղեկացնում են, որ 2 ականանաւ ընդհարվեցին Պորժէրոլ կղզու մօտ և երկուսն էլ չրասուզվեցին։ Նրանց անհնարին է հանել։ Նաւատիներն ազատվել են. միայն մի նաւատի ծանր վիրաւորված է։

ԲՈՐԴՕ.—Մինիստրների խորհրդում Օգանէրը հաղորդեց, որ ֆրանսիական նաւատորմը ծովակալ Բուէ-դէ-լա-Պերէյերի հրամանատարութեամբ անհրաժեշտ պաշար վերցնելով՝ Անտիվարիից ուղևորվեց դէպի Անդրիատիկ ծովի կղզիները, որ ընկած են Կատարրոյի և Լիսսի միջև, և յետոյ երևացել է Բագուզի և Դրաւօզի մօտերքը։ Ֆրանսիական զրահանաւերը տեսնելով՝ Բագուզի իշխանութիւնները և տեղական նստաբները երկու գնացքով հեռացան քաղաքից։ Իտալական և սլաւոն ազգաբնակութիւնը մնաց, պահպանելով կատարեալ հանգստութիւն։ Ֆրանսիական էսկադրան բաւականացաւ նրանով, որ Դրաւօզում կործանեց փարոսը, կայարանը և անթել հեռագիրը, որովհետև վերջինս կարող էր պատերազմական նպատակների ծառայել։ Պիտանի փարոսում հակաականակիր «Սարրասաշ» բռնեց մի քանի գերի։

Աւստրիական նաւերը առայժմ պէս թաքնվում են Կատարրոյում և Պոլում։

ՏՕԿԻՕ.—Կայսր Եսպենիայի համաձայնութիւնը Անգլիայի հետ՝ գրաւած և բռնած նաւերի վերաբերմամբ իրար տեղեկացնելու մասին։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ.—Լրագիրներին հաղորդում են Կ. Պոլսից, որ անգլիական և իտալական նաւերը հրամանքներ են ստացել իրանց պետութիւններից ամիջապէս թողնել Թիւրքական նաւահանգիստները Սև և Մարմարա ծովերում։

Իտալիայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, աւստրիական երկու ռազմանաւ փորձեցին մտնել ծովը. ֆրանսիական նաւերն ընկան նրանց ետևից. հիմք կայ ենթադրելու, որ աւստրիական մի նաւ պայթել է ֆրանսիական ականներից։

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԾՈՒՐՔԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
28 սեպտեմբերի

ԲՈՐԴՕ.—Լուրերի համաձայն, Լամսի քաղաքագլուխ պատգամաւոր Բալիին գերմանացիք վերցրել են երբև պատանդ։ Այդ տեղեկութիւնը պաշտօնապէս հաստատված չէ։

ԿՈՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Բուդապէշից հաղորդում են «Կոր. Բիւրոյին», որ ունգար կառավարութիւնը, ի նկատի ունենալով հացահատիկների գների աւելանալը, վերացրեց ներմուծման մաքսը հաճարի, գարու, վարսակի, եգիպտացորենի վրայից։

Բելգիից եկան 200 ռուս գերիներ, որոնց թուումն են մի քանի ժուրնալիստներ։ Նրանք պատմում են գերմանացիների գործ դրած ճնշումների մասին։

ԼՕՆԴՕՆ.—Թշնամու երկիրների հետ առևտրական յարաբերութիւնները խափանելու համար կարգադրութիւն հրատարակվեց, որի օյժով արևմտա-եւրոպական նաւահանգիստները ապրանքներ տանող նաւերը, բացի Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի, Բելգիայի, Սպանիայի և Պորտուգալիայի նաւանգիստներից, պէտք է ներկայացնեն անգլիական ՀՐԵՐից դուրս գալու ժամանակ վկայականներ, թէ ուր են իջեցնելու ապրանքները։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Ժողովրդական հրատարակութիւնների կոմիտէը Կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ դրեց 1000 ձրի գրադարան վիրաւոր զինուորների համար։ Գրադարանները գտնվելու են հիւանդանոցներում։

Ռումինական երկաթուղագծերի վրա բռնվել են 54 գերմանական վագոն ռազմամթերքով, որ ուղարկվելիս է եղել դէպի հարաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԾՈՒՐՔԸ

✦ Պարզվում է, որ Պարսկաստանի սահմանի մօտ տեղի ունեցող յարձակումների մէջ քիւրդերի հետ մասնակցում են նաև զգեստափոխ թիւրք զինուորներ։ Ռուսաց կառավարութիւնը այդ առիթով շատ խիստ բողոք է ուղղելու Բ. Դրանը։

✦ Անտվերպէնի ռմբակոծութիւնը հասաւ իր նպատակին։ Գերմանացիք ռմբակոծում էին 42 սանտիմետրանոց թնդանօթներով։ «Ցէպպէլինը» շարունակում էր ռումբեր նետել։ Քաղաքն ընկաւ գերմանացիների ձեռքը։

✦ Հաստատում կայանալու է երբեակ համաձայնութեան ներկայացուցիչների կարևոր խորհրդակցութիւն։

✦ «Новое Время»-ին տեղեկացնում են, որ Պորտուգալիայի կողմից Գերմանիային պատերազմ յայտարարելը կատարված իրողութիւն պէտք է համարել։

✦ Օրշովի մօտ սպասվում է վիթխարի ճակատամարտ։ Աւստրիացիք կենտրոնացրել են շատ խոշոր ոյժեր։

✦ Լուրերի համաձայն ֆրանսիացիք շինել են մի այնպիսի թնդանօթ, որը գերազանցում է գերմանական 42 սանտիմետրանոց թնդանօթին իր ոյժով։

✦ Անգլիական պատերազմական փոխառութիւնը 50 միլիոն ֆունտ ստերլինգ (500 միլ. ռուբլի) ծածկվել է լիովին, 30 միլիոն յաւելումով։

✦ Արքիդուքս Ֆրանց Ֆերդինանդի սպանութեան գործի քննութիւնը վերջանալու է այսօր՝ սեպտեմբերի 29-ին։

✦ Թագաւոր Ալբերտը թեթև վիրաւորված է։

✦ Պատերազմում սպանվել է ֆրանսիական պատգամաւորների պալատի նախկին նախագահ Դուսերգի մի որդին, երկրորդը ծանր վիրաւորված է։

✦ Բուլգարական նախկին մինիստր Լիւդբսկանով հաւատացրել է թիւրքերի թղթակիցներին, որ Բուլգարիան թիւրքիայի հետ դաշնակցութիւն չունի և մտադիր չէ Սերբիայի դէմ պատերազմ սկսել։ Բաղօալուովի աւստրիասէր կաբինէտը փոխվելու է։

✦ Հաղորդում են, որ Վիլհելմ կայսրը կարմիր Արծուի շքանշանով պարգևատրել է թիւրքաց ծովային մինիստր Զէմալ-փաշային։

✦ Ժընէվից տեղեկացնում են, որ երիտասարդ եգիպտական կոմիտէը մի կոչ է հրատարակել, որով յորդորում է Արևելքի մահմեդականներին հանդէս գալ ֆրանսիացիների և անգլիացիների դէմ։

✦ Անգլիայում յօժարակամ զինուոր գրվածների թիւը հասել է 600,000-ի, կանոնաւոր ուղարկվում է երկրորդ զօրաբանակը։

✦ Ֆրանսիական պատերազմաբեմում գերմանացիք ստացել են խոշոր օգնութիւն, չը նայած որ, ըստ անգլիական տեղեկութիւնների, նրանք տուել են կէս միլիոն մարդկային կորուստ, թէև իրանք գերմանացիք այդ կորուստները հաշուում են 300,000 մարդ։

✦ Ռուսաց գործող բանակին են եկել 11 եսպոն բժիշկ։

✦ «Բ. Շլ.»-ին հեռագրում են, որ Զ.-Նաստանում սկսվել են հակագերմանական ջարդեր։ Զօրքեր են ուղարկված գերմանական միսիայի պաշտպանութեան համար։

✦ Պարսկաստանում կատարվող վերջին դէպքերի առիթով լիակատար համաձայնութիւն է տիրում Անգլիայի և Ռուսաստանի միջև։ Մասնաւորապէս Անգլիան ընդունում է, որ Սարպատականը ընկնում է ռուսական ազդեցութեան շրջանի տակ։

✦ Ալբանիայում յեղափոխութիւն է։ Մալիսօրները Կրոյին յայտարարել են Ալբանիայի մայրաքաղաք։

✦ Զէնստօխովում վիթխարի հրդեհներ են։

✦ Գերմանացիների 9-օրեայ ռմբակոծութիւնից Ռէյմս քաղաքը դարձել է փլատակների կոյտ։

✦ Ռումինիայում բռնկվել է յեղափոխութիւն։

ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

✦ Գերմանիան 42 սանտիմետրանոց 4 թնդանօթ է ուղարկել Թիւրքիայի համար։

✦ Վիլհելմ կայսրը Ռէյշելի ձեռքով մի գաղանի նամակ է ուղարկել Կ. Պոլիս։

✦ Գերմանիան Թիւրքիային տուել է պատերազմելու այնքան միջոցներ, որ նա կարողանայ կէս տարի կուել։ Շուտով Կ. Պոլիս է գնում գերմանական նոր միսսիա, որի անդամները իրանց ձեռքը պէտք է առնեն Թիւրքաց զօրքի հրամանատարութիւնը։ Թիւրքիան Բելգիայից ազդանշանի է սպասում, որ պատերազմ հրատարակի։

✦ Դարդանէլը բացվում է՝ Կ. Պոլսում այս երկու օրը հաւաքված նաւերին ճանապարհ տալու համար։

✦ «Ֆրանկ. Ցայտ.»-ին հաղորդում են Կ. Պոլսից, որ ֆրանսիական և անգլիական դեսպաններն առաջարկել են իրանց հայրենակիցներին մի քանի օրում հեռանալ Կ. Պոլսից։

✦ Թիւրքիան յայտարարել է, որ թիւրքական բոլոր օտարազգիք ենթարկվելու են Թիւրքաց դատավարութեան։

✦ Կ. Պոլսում սպասվում է նոր յեղաշրջում։ Գերմանական դեսպանատունը պաշտպանվում է զօրքերով։ Երևան է հանված նոր դաւադրութիւն Էնվէր-փաշայի դէմ։ Սուլթանի մայրաքաղաքը երկունքի մէջ է։ Ամեն րոպէ սպասվում է երկու ծայրայեղ ու վճռական վճիռ՝ կամ պատերազմի յայտարարութիւն Ռուսաստանի դէմ, կամ զինադադարութիւն։

ՇՎԷՅՑԱՐԻԱՆ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Վօրֆարս» թերթին գրում են Շվէյցարիայից։

«Շվէյցարական զօրքը ամբողջապէս զէնքի է կանչված—ոչ թէ պատերազմի համար, այլ նրա համար, որպէսզի առաջն առնեն զէրբաղութեան, եթէ Շվէյցարիան պատերազմական գործողութիւնների ասպարէզ դառնայ։ Եւ թէև Շվէյցարիայում պատերազմ չը կայ, բայց կեանքը այնտեղ ամբողջապէս պատերազմի ժամանակի կնիք է կրում, պատերազմը այստեղ, գուցէ աւելի խիստ է զգալի, քան կուռ երկրներում։

Շվէյցարացիներից զէնքի էին կանչված 300,000 հոգի, 60,000 հոգի էլ գերմանացի ֆրանսիացի, աւստրիացի և իտալացի գնացել են իրանց երկրները, որպէս զի զօրքի շարքերը մտնեն։ Չը նայած դրան Շվէյցարիայում մեծ թիւով անգործներ կան, և ահա ինչու. մի կողմից Շվէյցարիան արտահանում է բացառապէս շքեղութեան առարկաներ—ժամացոյց, մետաքս, ժապաւէններ, շոկոլադ, պանիր և այլն, միւս կողմից արտահանութեան համար գործ են ածվում բացառապէս օտար նաւեր և երկաթուղիներ։ Պարզ է, որ շքեղ առարկաների գնումը վերջին ժամանակներս ընկել է, և բացի այդ, միջազգային առևտրական նաւատորմի 80%-ը կազմված է կուռ կողմերի նաւերից և չէ կարող ծառայել Շվէյցարիայի արտահանութեանը։ Դրա շնորհիւ գործարանների մեծ մասը դադարեցրել են իրանց աշխատանքները։ Գիւղացիները պարապել են մեծ քանակութեամբ պանիր, իսկ ներկայումս այդ չէ կարող արտահանվել։ Այդպիսի պակասութիւն զգացվում է և հացի վերաբերմամբ։ Անհրաժեշտ մթերքների գները նոյնպէս բարձրացել են։ Տնատէրերը էլ չեն քաշվում իրանց խեղճ կենսերներին փողոց դուրս անել։ Տարօրինակ է այն հանգամանքը, որ ազգաբնակութեան ունևոր դասը օգնութեան չէ հասնում աղքատներին, այլ, ընդհակառակը, գործատէրերը աշխատում են իջեցնել բանւորների աշխատավարձը։ Բոլորը անհամբեր պատերազմի վերջանալուն են սպասում։

ԿՐԱԿՕՎ

Ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ ռուսական արշաւող զօրաբանակը հետզհետէ առաջանում է դէպի Արևմտեան Գալիցիա, ուր մօտիկ ապագայում ռազմական ահեղ ու վճռական գործողութիւններ են տեղի ունենալու Կրակովի մօտ, մենք աւելորդ չենք համարում այժմեանից իսկ մեր ընթերցողներին տալ Արևմտեան Գալիցիայի այդ մայրաքաղաքի մասին ամփոփ տեղեկութիւններ։

Կրակովը (Krakow, Krakau) աւստրիական քաղաք և բերդ է Գալիցիայում, և գտնվում Վիսլայի ձախ ափին. բնակիչների թիւը աւելի քան 92,000 է, որի մի երրորդը հրէաներից է բաղկացած։ Քաղաքը ունի ներքին մաս և 7 արուարձաններ։ Կան XV դարում կառուցված բերդի մնացորդներ։ Ունի 39 լեհական եկեղեցի, բազմաթիւ մատուռներ, 25 վանք, 7 սինագոգաներ։ Մայր եկեղեցին XIV դարի գործ է, որտեղ հանդիսանում են լեհ թագաւորների, եպիսկոպոսների և ազգային զանազան հերոսների մարմինները։ Ցայսմիսի՝ զոթական ոճով կառուցված ս. Մարիամի տաճարը, որ XIII դարում է շինված, ս. Աննայի եկեղեցին, ուր գտնվում է Կոպերնիկոսի դամբարանը. այլ և՝ լեհ թագաւորների ըէզիդէնցիան՝ XIII դարում կառուցված հսկայական ամրոցը, ազգային թանգարանը՝ Մաթէյկոյի, Սէմիրադսկիի և ուրիշների նկարներով. ապա՝ տեխնիկական-արդիւնաբերական թանգարանը, արքեպիսկոպոսական պալատը։ Աչքի է ընկնում համալսարանի նոր շէնքը, ուր տեղաւորված է գիտութեան ճեմարանը։ Եագելոնեան համենադարանը ունի 300,000 հատոր գիրք և 5000 ձեռագիր։ Միւս հիմնարկութիւններից նշանաւոր են Զարտորիյսկիի գեղարուեստական թանգարանը, համալսարանը, գիտութեանց ճեմարանը, գեղեցիկ արուեստների դպրոցը, սեմինարիան, կոնսերվատորիան, արդիւնաբերական և տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցներ և այլ միջնակարգ ուսումնարաններ։ Աչքի է ընկնում Կրակովը հացահատիկների, փայտեղէնի, աղի, ձուի, իւղի առևտրով, այլ և մեքենաների, մանուդի և կաշեղէնի։ Կրակովը կրում է լեհական քաղաքի տպաւորութիւն, մանաւանդ իր բազմաթիւ հնութիւններով, որի համար և ոմանք լեհական Մոսկվա են համարում նրան։

Կրակովի հիմնվելու թւականը ծածկված է անցեալի մշուշով. գիտնականները, հիմնվելով մի լեգենդայի վրա, ենթադրում են, որ Կրակովը հիմնված պէտք է լինի այն պատմաշրջանում, երբ սլաւոնական ցեղը տակաւին ճիւղաւորման չէր ենթարկված։ 1000 թիւին Մեծն Բոլեսլաւը Կրակովում հիմնել է եպիսկոպոսական ամբիոն։ Ուղեղնի կոչված շրջանում Կրակով են եկել բազմաթիւ գերմանացիներ, որոնք մտցրել են այստեղ հասարակական կանոնաւոր կազմակերպութիւն։ Ունենալով որոշ նշանակութեան քաղաքի ներքին կեանքի ղեկավարութեան գործում, և մանաւանդ յոյս դնելով Սիլեզիայի իշխանների վրա, Կրակովի գերմանացիները 1311 թ. ապստամբվում են լեհական Վլադիսլավ Լոկոտոկի դէմ, սակայն ապստամբութիւնը ճնշվում է և մանացիք զրկվում են վայելած արտօնութիւններից։ XIV դարում սկսվում է Կրակովի տատիճանական բարձրացումը. Վլադիսլավ Լոկոտոկը 1319 թ.-ին այս քաղաքը դարձնում է թագաւորական և նոյն թիւին օծվում։ Այնուհետև լեհական թագաւորներից Կազիմիր մեծը զարդարում է քաղաքը նորանոր շէնքերով ու ամեն կերպ նպաստում առևտրի ու արդիւնաբերութեան զարգացման։ Եագելոնների թագաւորութեան շրջանում Կրակովը ստանում է նշանակութիւն է ստանում. քաղաքը հարստանում, բնակչութեան թիւը հասնում է 100,000-ի։

Այդպիսով Կրակովը լեհերի մայրաքաղաքն է դառնում 1319 թ.-ից մինչև 1610 թիւը։ Վերջին թւականից մայրաքաղաքը փոխադրվում է Վարշավա, թագաւորները սակայն օծման հանդէսները կատարում էին նոյն Կրակովում։ Հարեւան թշնամի պետութիւնների յաճախակի յարձակումները վերջի վերջոյ ձգում են Կրակովի նշանակութիւնը, և 1787 թ. քաղաքի բնակչութեան թիւը ընկնում է մինչև $9^1/_2$ հազարի։

Լեհական թագաւորութեան երրորդ բաժանման ժամանակ (1795 թ.) Կրակովը անցնում է Աւստրիային. 1809-ից մինչև 1813 թիւը դառնում է սեփականութիւն Վարշավայի մեծ դքսութեան. 1815 թ., Վիէննայի տրակտատի այժով, նա դառնում է ազատ քաղաք, որից յետոյ քաղաքը նորից սկսում է տառապիմել։ Օրէնսդրական իշխանութիւնը պատկանելիս է եղել ազգ. ժողովին, իսկ գործադիր իշխանութիւնը՝ սենատին։ Այսօրինակ ներքին անկախութիւնը (Կրակովի և շրջակայքի) դէպի այդ քաղաքն է գրաւել այն լեհ տարրերին, որոնք ճնշված են եղել լեհական մնացած բաժան-բաժան եղած տերիտորիայում։ Դժգոհ տարրերի համախմբումը զգալի է դառնում մանաւանդ այն ժամանակ, երբ 1830—31 թ.-ի ապստամբութեանը միանում է նաև Կրակովը։

Ապստամբութիւնը ճնշելու համար Կրակովը ժամանակաւորապէս գրաւում է ռուս զօրքը։ 1846-ին ծրագրված լեհական ընդհանուր ապստամբութեան ժամանակ Կրակովը պէտք է կենտրոնական դեր խաղար ամբողջ Գալիցիայի համար։ Ապստամբութիւնը անհաջող ելք ունեցաւ, իսկ Պրուսիայի, Ռուսաստանի և Աւստրիայի կառավարութիւնները, անյարմար գտնելով Կրակովի անկախութիւնը, վերջինս այդ կողմից Գալիցիայի որոշմամբ անցնում է Աւստրիային, չը նայած Անգլիայի և Ֆրանսիայի բողոքներին։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Խօսելով Թիւրքիայի բռնած դիրքի մասին. «Рус. Вѣд.» թերթը գրում է.

«Քննելով Թիւրքիայի կողմից պատերազմ յայտարարելու հնարաւորութիւնը, պէտք է աչքաթող չանել նաև հետեւել կարևոր հանգամանքը։ Թիւրքիան կորցնելով իր բալկանեան հողերի նշանաւոր մասը, դեռ ևս չի ազատվել նախկին ժամանակներից մնացած ցեղային խայտաբղէտութիւնից։ Ոչ-թիւրքական ազգութիւնները—հայերը, արաբները և վերջապէս Թրաքիայի և Փոքր-Ասիայի յոյները շատ անյուսալի տարբեր են օսմանեան կայսրութեան շէնքի մէջ։

«Թիւրքիայի Եւրոպայում ունեցած կորուստը ի հարկէ, չէր կարող թուլացնել այդ ժողովուրդների ազգային ձգտումների եռանդը։ Ընդհակառակը, նա դարձաւ մի նոր ուժեղ խթան նրանց արագ զարգացման։ Հայկական և սիրբական հարցերը բալկանեան պատերազմի հետ ունեցած առնչութեամբ աւելի սուր կերպարանք ստացան։ Այդ պատերազմից յետոյ Թիւրքերը եւրոպական պետութիւնների ճնշման տակ պարտաստամութիւն ցոյց տուեցին զիջողութիւններ անել Հայաստանի վերաբերութեամբ։ Բայց շուտով, համաեւրոպական պատերազմը սկսվելուց յետոյ, այդ զիջումները այս կամ այն պատրուակներով կրկին զերոյի վերածվեցին։ Մինչդեռ Հայաստանն անմիջապէս կպած է Ռուսաստանին, իսկ Սիրիայում և Արաբիայում իշխում է անգլո-ֆրանսիական ազդեցութիւնը։ Այնպէս որ եթէ Թիւրքիան դուրս գայ երրիակ համաձայնութեան պետութիւնների դէմ, քաղաքական բարդութիւնները այդ շրջանում անխուսափելի են։

«Ռուսաստանին, Անգլիային և Ֆրանսիային պատերազմի կանչելով, նա թող չը յուսայ, որ պարտութեան դէպքում նրա երկիրը անձեռնմխելի կը մնայ։ Որոշ պայմանների միջոցին նրան նոյն իսկ բաժանումն է սպառնում, իսկ ամենալաւ պարագայում նա կորցնելու է իր ծայրագաւառները և պետական անկախութիւնը։ Միանգամայն ապշեցուցիչ է Թիւրքիայի էնվէր փաշայի պէս ջերմ հայրենասէրների կուրութիւնը, որով նրանց այնպէս է երևում, թէ Թիւրքիայի վերջին յոյսը և նրա անկախութեան վերջին յենարանը Գերմանիան է։»

Երկրի ներսում նա ստիպված էր մաքառել շատ դժուարութիւնների դէմ. ամբողջ 10 տարի երկիրը տառապում էր ազնուական դասի և ազատամիտ կուսակցութիւնների մղած պայքարի պատճառով, մինչև որ 1876 թ. ազատականները յաղթեցին. այդ ժամանակ նա հետզհետէ կարողացաւ մացը-նել շատ բարւոքումներ, կառուցվեցին երկաթուղիներ և զարգացաւ առևտուրը օտար երկիրների հետ։

Ռուս-թիւրքական պատերազմին՝ 1877—78 թ.՝ ռումինական զօրքը մասնակցում էր իշխանի անմիջական հրամանատարութեան ներքոյ։ Դեռ այդ պատերազմի սկզբին 1877 թ. մայիսի 22-ին Կարլը յայտարարեց Ռումինիան անկախ. Բեռլինի կոնգրէսը հաստատեց այդ և 1881 թ. մարտի 26-ին ռումինական իշխանապետութիւնը վերածվեց թագաւորութեան և Կարլ I իշխանը դարձաւ թագաւոր՝ Կարլ I անուամբ։ Նրա ամուսնութիւնից իշխանուհի Եղիսաբէթ Վիդի հետ, որ յայտնի է իբրև բանաստեղծուհի Կարմէն-Սիլվա անունով, ծնվեց միայն մի աղջիկ, Մարիա, որ շուտով և մեռաւ։ Իսկ գահաժառանգ հրատարակվեց թագաւորի եղբօրորդի պրինց Ֆերդինանդը, որ այժմ կը լինի Ռումինիայի երկրորդ թագաւորը։

Բալկանեան պատերազմի ժամանակ Կարլ I կարողացաւ բաւական հող ձեռք բերել Բոլգարիայից և մեծ ժողովրդականութիւն ստացաւ։

Այսպիսով, ուրեմն, Կարլ I Ռումինիայում իշխեց և թագաւորեց ամբողջ 48 տարի։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

27—28 սեպտեմբերի

ՈՒՐՄԻԱ.—Տրամադրութիւնը աւելի հանգիստ է։ Դէշտի քիւրդերը խաղաղվեցին, երկիւղ կրելով որ մեր զօրքերը նորից կը դիմեն Թերգէվէր։ Մավանայի մօտի կուսում նրանց կորուստները խոշոր են։ Վանից Մավանա են եկել յայտնի Ֆէդայիներ Էմիր-Հիշմէտ և Նօվօ-բէյը 30 Ֆէդայիների հետ, որոնք բնակիչներին նամակներ են ուղարկում, կոչ անելով ապստամբվելու։ Սեպտ. 20-ի գիշերը քաղաքում կպրին Էմիր-Հիշմէտի թուրքիկները, որոնցով յորդորվում է ապստամբվել ռուսների դէմ։ Մեր զօրամասի պետն առաջարկում է հանգիստ լինել, նախազգուշացնելով որ յանցաւորները կենթարկվեն խիստ պատժի։

ՀՌՕՄ.—Երէկ վախճանվեց կարդինալ Ֆէրրատան։

ՍԿՕՊԼԷ.—Կօրիցայից դէպի հիւսիս տեղի ունեցած ճակատամարտից յետոյ ալբանները նահանջեցին դէպի Էլբասան։

Մալիշ և Օխրիդ լճերի միջև ընակվող ալբան ազգաբնակութիւնը սերբ իշխանութիւնների թոյլտուութեամբ անցել է սերբական հողը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՆՐ ԿՈՐՈՒՍՏ

Հրդեհից այրվեց և մոխրակոյտի վերածվեց Գր. Արծրունու կառուցած թատրոնը, որ ապա դարձաւ վրաց թատրոն։

Թէև հայ մեծ հրապարակախօսը զրկվեց իր հիմնած թատրոնից, բայց կրստի համար հնարաւոր եղաւ հաշտվել, քանի որ այդ թատրոնը յատկացվեց դարձեալ գեղարուեստի սպասաւորութեան, մեր հարեւան ազգի թատրոնական գործի բարգաւաճման։

Սակայն տարերային անգութ աղէտը եկաւ ոչնչացնելու գեղարուեստի այդ տաճարը, և վրաց հասարակութիւնն ևս զրկվեց իր սեփական թատրոնից։

Կորուստը ծանր է և մեծ, բայց ոչ անդարմանելի։

Բոհեմիայի մայրաքաղաք Պրագայում չեխերը հիմնեցին մայրենի թատրոն, ծախսելով միլիոն դրամ։ Հրդեհը մի օր ոչնչացրեց այդ հոյակապ տաճարը, բայց չեխ ժողովուրդը իր կօպէկներով վերականգնեց աւելի փառաւոր և հոյակապ տաճար և նրա ճակատի վրա դրոշմեց «Ժողովրդի կօպէկներով»։

Մեր ցաւակցութիւնը յայտնելով վրաց հասարակութեան, համոզված ենք, որ նա կը կարողանայ մօտ ապագայում ժողովրդական միահամուռ ոյժերով վերականգնել վրաց թատրոնը աւելի հոյակապ և փառաւոր, քան առաջ էր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

✦ Մէջչան լիազօրների ընդհ. ժողովը, որ նշանակված էր ամսիս 25-ին, չը կայացաւ անդամների օրինական թիւ չը լինելու պատճառով։ Այժմ նիստը նշանակված է այսօր, երեքշաբթի, ամսիս 29-ին։

✦ Այսօր, ամսիս 29-ին, բացվում է Հ. Դ. Ընկ. ներկայացուցիչների սէզօնը։ Ներկայացնելու է Լ. Շանթի «Հին Աստուածները» պիէսը։

✦ Վրաց գիւղատնտեսական փոխադարձ վարկային ընկ. որոշել է 1000 ռուբլի յատկացնել պատերազմ գնացած գիւղացի վիրաւորների ընտանիքները խնամելուն։

✦ Թիֆլիսի հացթուխ հայերը իրանց մէջ հաւաքել են 381 ր. 20 կ. վիրաւորների և պահեստիների ընտանիքների օգտին։

✦ «Դրօշակների օրը» Անդրկովկասի երկաթուղիների վրա հաւաքվել է 9233 ր. 96 կոպէկ։

✦ «Նոր ակումբի» աւագների խորհուրդը վրաց ազնուականների տան հրդեհից յետոյ, տեխնիկների հետ միասին քննելով այրված շինութիւնը, գտաւ, որ կարելի է շէնքը վերանորոգութեան ենթարկել, որովհետև այնքան էլ վնասված չէ։ Վերանորոգութիւնը կը տեւի երկու շաբաթ։

✦ Քաղաքագլուխը կարգադրել է քաղաքի մարդաշատ տեղերում պատերազմի զոհ-ծողութիւնների մասին ստացված հեռագրները կպցնել պատերին։

✦ Շաբաթ օրը Բագուից Թիֆլիս բերվեց ինքնապաշտպանութեան գործիչ Դուման (Նիկոլ Տէր-Յովհաննիսեան) դիակը։ Կայարանից մինչև Վանքի եկեղեցին դագաղը իրանց ձեռքերի վրա էին տանում նրա ընկերները։ Կային շատ պսակներ։ Երէկ, կիրակի, Խօջիվանքի գերեզմանատունը հողին յանձնվեց հանգուցեալ գործչի մարմինը։ Թաղման հանդէսը բազմամարդ էր։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

✦ Հաշուում են, որ ժուժկալութեան այս երկու ամսում ազգաբնակութիւնը չէ խմել 17 միլիոն դոյլ օղի։ Ազգաբնակութիւնը մի դոյլ օղուն վճարում է 8 ր. 53 կոպէկ։ Այդպիսով այդ երկու ամսվայ ընթացքում չը խմված 17 միլիոն դոյլ օղին ժողովրդի գրպանում է թողել 114 և կէս միլիոն ռուբլի, օրական 24 միլիոն ռուբլի։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՌՈՒՄԻՆԱԿԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՄԱՀԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

28 սեպտեմբերի

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Ռումինական հեռագրական գործակալութիւնը յայտնում է, որ Կարլ թագաւորը վախճանվեց սեպտ. 27-ին, առ. ժամը 6-ին։

Թագաւորը վախճանվեց իր ամրոցում Պելէշ-Սինայում։

Թագաւորը երէկ գիշեր իրան վատ զգաց։ Անմիջապէս կանչվեց պալատական բժիշկը, որ գտաւ, թէ հիւանդի դրութիւնը չափազանց լուրջ է։ Թագուհին ամբողջ գիշեր անցրեց ամուսնու անկողնու մօտ։

Այսօր տեղի ունեցաւ մինիստրների խորհրդի արտակարգ նիստը քաղաքական կուսակցութիւնների պարագլուխների մասնակցութեամբ։ Նիստում որոշվեց գումարել պարլամենտը սեպտ. 28-ին։ Պարլամենտի նիստում պրինց Ֆէրդինանդը ժողովրդական ներկայացուցիչների առաջ տալու է սահմանադրութեանը հաւատարիմ մնալու երդում և հռչակվելու է Ռումինիայի թագաւոր, պրինցուհի Մարիան՝ թագուհի, պրինց Կարլը՝ գահաժառանգ։ Հրատարակվելու է հրովարտակ ռումին ժողովրդի անունով։

ԿԱՐԼ I

Ռումինիայի առաջին թագաւոր Կարլ I, որ մնաւ ամսիս 26-ին, ծնվել է 1839 թ. և իշխ. Կարլ Անտոն Հոհէնցոլլէրնի երկրորդ որդին է։ Նա մտաւ պրուսական զօրքի մէջ՝ 1857 թ., իբ ուսումն ստացաւ Բոննի համալսարանում և մասնակցեց դանիական պատերազմին 1864 թ.։ 1866 թիւ ապրիլին ռումին ժողովրդի պլեբիսցիտով ընտրվեց Ռումինիայի գահաժառանգ և մայիսի 22-ին մտաւ Բուխարեստ, իսկ յուլիսի 12-ին երդումն տուեց սահմանադրութեան։ Թէև Ռուսաստանը, Աւստրիան և Թիւրքիան անվստահութեամբ վերաբերվեցին նրան, բայց 1866 թ. հոկտեմբերին վերջ ի վերջոյ ճանաչեցին նրան։

Երկրի ներսում նա ստիպված էր մաքառել շատ դժուարութիւնների դէմ. ամբողջ 10 տարի երկիրը տառապում էր ազնուական դասի և ազատամիտ կուսակցութիւնների մղած պայքարի պատճառով, մինչև որ 1876 թ. ազատականները յաղթեցին. այդ ժամանակ նա հետզհետէ կարողացաւ մացը-նել շատ բարւոքումներ, կառուցվեցին երկաթուղիներ և զարգացաւ առևտուրը օտար երկիրների հետ։

Ռուս-թիւրքական պատերազմին՝ 1877—78 թ.՝ ռումինական զօրքը մասնակցում էր իշխանի անմիջական հրամանատարութեան ներքոյ։ Դեռ այդ պատերազմի սկզբին 1877 թ. մայիսի 22-ին Կարլը յայտարարեց Ռումինիան անկախ. Բեռլինի կոնգրէսը հաստատեց այդ և 1881 թ. մարտի 26-ին ռումինական իշխանապետութիւնը վերածվեց թագաւորութեան և Կարլ I իշխանը դարձաւ թագաւոր՝ Կարլ I անուամբ։ Նրա ամուսնութիւնից իշխանուհի Եղիսաբէթ Վիդի հետ, որ յայտնի է իբրև բանաստեղծուհի Կարմէն-Սիլվա անունով, ծնվեց միայն մի աղջիկ, Մարիա, որ շուտով և մեռաւ։ Իսկ գահաժառանգ հրատարակվեց թագաւորի եղբօրորդի պրինց Ֆերդինանդը, որ այժմ կը լինի Ռումինիայի երկրորդ թագաւորը։

Բալկանեան պատերազմի ժամանակ Կարլ I կարողացաւ բաւական հող ձեռք բերել Բոլգարիայից և մեծ ժողովրդականութիւն ստացաւ։

Այսպիսով, ուրեմն, Կարլ I Ռումինիայում իշխեց և թագաւորեց ամբողջ 48 տարի։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Դասաւանդման խնդիրներ, Դ. Էդիլեան, 1914 թ., էջմիածին, գինը 65 կ.։

Դասաւանդման խնդիրների մասին շատ սակաւաթիւ աշխատութիւններ կան հայ դպրոցական գրականութեան մէջ։ Այն ինչ բազմաթիւ ուսուցիչներ մեզանում շատ աղօտ գաղափար ունեն գոյութիւն ունեցող դասաւանդման մեթոդների մասին։ Ամեն մի ուսումնասիրութիւն այդ խնդիրներին նուիրված՝ պէտք է ողջունվի, թէկուզ նա ունենայ որոշ թերութիւններ կամ լրացումների կարիք։

Էդիլեանի «Դասաւանդման խնդիրներ» գիրքը շօշափում է մեթոդիկական մի քանի խնդիրներ, որոնք տարբերական լինելով հանդերձ՝ շատ անհրաժեշտ են ամեն մի ուսուցչի համար։ Իր այս գրքում Էդիլեան դրել է մշակված դասերի մի քանի օրինակներ՝ լեզուից, թւաբանութիւնից, աշխարհագրութիւնից, բնական պատմութիւնից և այլն։

Գիրքը ինքնուրոյն աշխատութիւն չէ. առաջին մասը ամբողջովին կոմպիլատիվ գործի բնոյթ ունի, իսկ մշակված դասերը պատկանում են յայտնի մանկավարժներին։ Ըստ որում և գիրքը աւելի մեծ արժէք է ստանում, և մենք յանձնարարում ենք այն՝ առաւելապէս մեր գաւառական ուսուցիչներին, որոնք խուլ անկիւններում զրկված են թէ մանկավարժական գրականութիւնից և թէ անհրաժեշտ ու թանգ ուսումնասիրութիւններ ձեռք բերելու հնարաւորութիւնից։

Ուսուցիչ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 27 սեպտ.

Կովկ. Հ. Բ. Ընկ. հիւանդանոցում եղած հիւանդների ծախսը յանձն են առել նաև հետեւեալ անձինք. Ե. Ս. Յարութիւնեան, Ա. Մ. Աթաբէգեան մի-մի հիւանդի ծախսը։ Ստացված են միևնոյն հիւանդանոցի համար նուէրներ. Իւլ. Մելիք-Թայիրեանից 1000 ր. տասն մահճակալի կահաւորման համար յանուն իր հանգուցեալ ամուսնի Ա. Ն. Թայիրեանի։ Ա. Ի. Մելով և Ա. Ն. Թայիրով Նաւթարդիւնաբերական և Առևտրական Ընկերութեան վարչութիւնից՝ 500 ր., Ե. Գ. Աբէլեանից 100 ր., Ս. Գ. Յարութիւնեանից և Մ. Դ. Դարչիևից իւրաքանչիւր ամիս մինչև պատերազմի վերջանալը 3-ական ռուբլի, մասաճառ Սերգէյ Պապովից իւրաքանչիւր ամիս 5-ական ռուբլի, Ա. Եկ. Բօրաքչեանից 10 ր., տիկ. Բենկլեանից 6 կտոր սպիտակեղէն և 14 զոյգ գուլպայ, տիկ. Ա. Մ. Գուլեանից 21 դանակ և 16 պատառաքաղ, 9 աղաման, 2 մատուցարան, 2 կերակրաման, 2 բլիւդ, Ս. Ա. Բօտինեանից զոյգ-զոյգ 3 բարձեր, առևտր. տուն Սիմոնեանց և Ղահրամանեան $1^1/_2$ դիւժին դանակ և պատառաքաղ, Ե. Մ. Ագելխանեանից 50 զոյգ տաք տուֆլիներ հիւանդների համար, Ե. Ա. Ջալալեանից 1 տուֆեակ 2 բարձ, 1 սաւան, 1 վերմակ, տիկ. Սաթ. Պետրոսեանից 3 մատրաց։

Խորհուրդ

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный